

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
19 Decembre st. v.
31 Decembre st. n.

Ese in fie-care dumineca.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 51.

ANUL XVIII.
1882.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 25 lei.

Féta dela Cozia.

Dramă istorică națională în patru acte și în versuri
de

Iuliu I. Roșca.

(Operă premiată cu unicul premiu (1000 lei) care s'a decernat cu ocaziunea concursului deschis de „Direcția generală a Teatrelor din România” pentru ziua de 31 octombrie 1882.)

*Fragment din actul I.**

Vlad, mai târziu **Vlad V Țepeș**, fiul lui **Dragul-vodă**, după ce instruește pe **Drăgan**, tovarășu-i de rele, ca să răpescă pe **Florica** (Féta dela Cozia) fiica lui **Sandu Verșisorul**, incheie :

Me vei găsi în vale. M'ai înțeles ?

Drăgan.

Pré bine !

(Ese.)

Vlad singur.

Și pân'atunci . . .

(Zărind pe Radu.)

Dar ietă și frate-meu, cum vine
Pășind ca barza care cu pasu-i gânditor
Tot pare că măsoră vr'un strămoșesc ogor.
Ce cată el ?

(Se abate din cale pentru a-l observă.)

Radu, mai târziu **Radu III cel Frumos**, intrând, privește cu admirație la **Florica**, ce se află în fundul scenei în mijlocul unui pile de femei :

Frumosă-i ! . . . Atât e de frumoasă,
Cât numai pe-o privire, pe-o rață amorosă
Din ochii-i, nu mărirea, ci sufletul mi-aș dá !
De ce n'am și eu daruri menite-a subjugá
Privirea-i ? căci mărirea nimic nu-mi folosește !
Deșertăciunea, énsuși domuind, n'ademenesce
O inimă fecioră, un ochiu curat și blând,
Când sunt ne-atinse încă de-al patinelor vânt,
Și p'un sërman mai lesne privirea ei s'oprește !

(După un moment de gândire.)

Știu însă ce-mi rămâne să fac . . . dar trebuiește
Să allu pe Vintilă.

(Ese răpede.)

* Am ales acest fragment pentru că în el apar cei mai mulți din eroii dramei.

Vlad, *remas singur.*

S'a dus ! E cam ciudat !

De nu me 'ncelă ochii, la dēnsa s'a uitat
Și deci, fiind de sigur la gusturi ađi frați gemeni
Și gându-i trebuiește cu-al meu să fie-asemeni.

(Batjocoritor.)

Isbândă bună, frate ! dar sūnt mai vechiu la rēnd
Și cine 'n ȝiori se scólă ajunge mai curēnd !
Drăgan va face totul . . . E bine-a-i da de șcire
De Radu s'aibă grijă, lucrând mai cu grăbire.
Acum, iubite frate, privește-o cât vei vrea :
Privind, tu-o sē-i duci dorul, eu o s'o duc pe ea.

(S'aude sgomot în culise.)

Ce sgomot ?

(Privind)

A ! e curtea . . . Cu cea din urmă rađă
Și tătál meu coboră din munți. Sē nu me vedă !
Haidám !

(Ese.)

Dragul-Vodă, *đis și Vlad III Dracul*, intră urmat de **Curteni și Popor**. Intre acestia se ved **Sandu, Tóder și Verlugă, Verșisori**.

Dragul-Voda.

Așá ! ce locuri mărețe ! Domnul sfânt
A vrut, se vede, raiul sē-l facá p'ast pământ : *
Munți albi vecini cu negre prăpástii ; verđi coline
Și plaiuri blând scáldate de unde reci și line ;
Fecióre răpitóre ca ȝinele ; feciori
Mai falnici de cât brađii ce se rădic' spre nori.

(Cătră tinerii țărani.)

Flăcăi ! re'ncepeți hora o clipă contenită !
Ea-i sántă căci din vécuri bētráne-i moštenită.
Jucați, iubiți, acestea : iubirea, jocul sūnt
Plăcerile ce omul le gustá pe pământ.

(Fetele și Flăcăii es în drépta ; s'aud cāntece de jocuri naționale.)

Dragul-Vodă.

În culmea fericirii sūnt astáđi și iubirea
Ce voi mi-ați arētat'o, neștersă c'amintirea
De ȝile dulci și line va fi 'n inima mea.
O frați ! îngăduiți-mi sē ve numese așá,
Căci toți avem de mamă pe lume România
Și, fii ai unei mame, rudirea ni-i frăția.
Sē bem dar, frați d'un sange, în astá sántá ȝi,
Și fie cerul astáđi urarea-a ne-auđi,

* Scena este în munții Coziei.

Spre-a țerei fericire și-a ei neaternare
Urând s'ajungă 'n lume ca lumea chiar de mare!
(*Slujitorii ample cupele, pe cari toți le deșertă.*)

Toți.

Trăiește Dragul-Vodă!

Dragul-Vodă.

Ve mulțămesc! Acum
Dați curs plăcerii vostre, căci iet' al nopții fum
Din negrele prăpăstii se 'nalță.

Vêrlugă.

Nu ne pêsă!
Se duce-un craiu, în locu-i sosese o crăieșă.
Și-apoi cine nu știe, că nóptea-i timpul când
Deșertă omul cupa plăcerilor pe rând.
A sôrelui lumină vederea ne orbeșce,
Pe când lumina lunii blând inimei vorbeșce.

Tóder.

Așá! Vêrlugă are dreptate. Nóptea e
Părtașă la iubire, precum și la ori-ce
Plăceri.

Dragul-Vodă.

Petreceți dară cât mama-ne iubită
Petrece 'n linișcire, frați vrednici, mântuită
Prin vitejia voastră de-ori ce năvălitori
Aduși de ai domniei nebuni compețitori.
Petreceți pân'atuncia când pacea-i întreruptă
Cu glas de rêsboire ve va chiamá la luptă!

Sandu.

A! vină vremea-aceea cât anc' am sinul cald:
Am mare dor în sânge de dushmani sê me scald;
Numai atunci aceste slăbite mēdulare
Vor căpētá puterea pe care n'o mai are
Moșnegul care 'n luptă s'apropie d'un véc.
Al luptei sgomot numai e-al bêtrâneții-mi léc!

Dragul-Vodă.

Îmi place-a ta vorbire mărēta ca și sborul
Vulturului, când taie cu aripele-i norul.
Se vede că în vine, de și ești moș bêtrân,
Ai sânge-aprins de tinêr, că fiu ești de român.
N'ai tēmă însê: doru-ți se va 'mpliní pe dată;
În vécu-'n care sântem odihna nu ni-i dată.*
Când Amurat privirea-i de vultur răpitor
Și-aruncă pretutindení în prējmă-i, doritor
Sê prindă rêsăritul în uriașă-i ghiară;
Când în Moldova dulce doi frați sfășie-o țeră,
Ca fierele o pradă, pe trupul sângerând
Al unei mumi ucise, lipsită de mormēt,
Și la străini inchină moșia strămoșeșcă,
Ce n'a fost scris pe lume în veci sê se 'njoseșcă;
Când țera ungurēșcă doi crai are pe tron,
Doi Vladislavi odată: un Ungur și-un Polon,
Cu două tronuri unul, cel-l-alt copil în fașă;
Când ierăși bizantina colónă uriașă
Amenință sê cadă clătítă ne'ncetat
De cel ce ochiu-asupra-i și-l are ațintat
Și când moșia noastră, ca barca 'mpresorată
De valuri uriașe și crâncen sbuciumată,
În mijloc e cuprinsă și gata-a se sdrobí,
Rêsboiul, frați, departe de loc nu pôte fi.
Și nu mai pun la număr pe toți compețitorii
La tronu-i, ce dau mâna cu toți năvălitorii
Venind sê sângereze al mamei lor blând sin
Și veșteđind mărēta numire: de Român.

(*Lui Sandu.*)

Deci brațele-ți slăbite acum, în timp de pace,

* Acțiunea se petrece în prima jumēta.e a vécului XV.

N'ai tēmă, ier tari mâne în luptă se vor face!
Ia numele-ți mi-l spune și meseria ce-ai.

Sandu.

Sânt Sandu Verđisorul, vechiu căpitan de plai.
Când țera este 'n pace, muncesc și eu pământul,
Când nu, ori-cărui dushman în sânge-i sap mor-
mētul.

Dragul-Vodă.

Bêtrâne, adă mâna frățeșce sê ți-o string.
(*Observând că Sandu e mișcat pân' la lacrimi.*)
Dar ce-ai?

Sandu.

Nimica! Ochii-mi de bucurie plâng!

Dragul-Vodă, cătră boeri.

Vedeți, boeri! O țeră ce-asemeni fii hrăneșce,
Nu pierde nici o dată, ci vecinic viețuieșce
Măcar de-ar cutropí-o chiar tot ce nu-i Român:
Căci vecinic apa curge, dar pietrele remân!

(*Lui Sandu.*)

Cea mai frumoșă-ți este din tôte meseria,
Dar las' o și la curte urmeză-me: Domnia
Spre-a fi ce trebuieșce, nevoiă are-ori când
De-asemeni ómeni, cu-astfel de inimă și gând.
Taci? Nu-mi rêsponđi? Vorbeșce-mi!

Sandu.

Măria ta! Românul
Făcut e ca sê móră acolo unde sinul
De mamă, cu iubirea de țeră l'a lăptat,
Acolo unde nēmul și-l are 'nmormētat,
Și pe nimic nu-și schimbă el locul de născare,
De cât p'un câmp de luptă spre-a țerei apărare.

Dragul-Vodă.

Pricep: ești mare 'n cuget, deci nu mai stăruiesc.
Aș vrē, cu tôte aste, sê pot sê te 'ntălnesc
Mai des.

Sandu.

Ori când de dushmani ni-i țera-amenințată,
Măria ta, pe Sandu il poți găsi îndată
Pe câmpul luptei, numai acolo unde-a fi
Primejdia mai mare.

Dragul-Vodă, stringēndu-i mâna.

Atunci ne vom găsi!

Rēmăi cu bine-acuma!

Sandu.

Sê ne vedem cu bine,
Măria ta!

(*Toți es, afară de Sandu.*)

Sandu, privind în urma lui Dragul-Vodă.

Ce suflet mărēț! Dar pentru tine,
O mamă-atât de bună, cât alta nu mai șciu,
Ca dēnsul trebuieșce sê fie-ori-care fiu!
A! ietă și Florica!

Florica, intrând.

Dar lungă vorbă, tată,
Avutu-mi-ai cu Vodă!

Sandu.

Copilă, nici odată
O vorbă nu e lungă când țera este 'n joc.

Florica.

Da! înțeleg: d'aceea pe față-ți vęd, în loc
De đilnica-ți mahnire, acum întipărită
Atăta bucurie.

Sandu.

Așá! neprețuită
Copilă! Și n'am dreptul când șcii că alt odor

A mele bătrânețe n'au, spre 'ndulcirea lor,
De cât o mamă : țera și-un blând copil : pe tine ?

Florica.

O! și eu am un tată cum n'are 'n lume-ori cine,
Dar mamă vai! odată aveam, e mult d'atunci,
Ați nu mai am : e 'n ceruri!...

Sandu.

Taci, taci, de ce-mi arunci
Jar viu pe rana care credeam că-i vindecată?

(*Remâne gânditor, prădă emoțiunii.*)

Florica, cercând să-l mângâie.

Dar de-am perdut o mamă, am altă, dragă tată;
Acea care este și-a ta : e țera mea!

Sandu.

Ciudată mi se pare de tot vorbirea ta.
D'un cârd de vreme 'ncece eu nu-ți mai pricep firea,
De și cam totdeauna așa și-a fost rostirea.
O! de-ar fi vrut Pronia să fii tu un fecior,
Ce braț vitéz avér' aș acum de-ocrotitor?
Dar ori și cum, Florico, vorbești cum se cuvine.

Florica, sfârșind.

Ca să vorbescă fiica unui oșlean ca tine!
Dar, tată, cătră casă e timp să ne'ndrumăm.

Sandu.

Să mergem!

(*Es.*)

Pământul și clima.

(*Din punct de vedere igienic.*)

În timpurile când omenii și au putut alege locul de locuit, s'au ocupat mai mult cu igiena locului. Aurgurii și preoții au fost întrebați în acesta privință despre gândurile țeilor. Ier la Diodor aflăm însemnat, că Bachus cu ai sei s'au scăpat de o epidemie prin acea, că au alergat pe un munte. Romanii cei vechi bine șciau, că genul omenesc nici odată nu se pôte împreteni cu locurile palude (băltose), ci ori unul ori altul trebuie să peră, de comun sucumbe omul. De acea ei decât învingeau pe inimici și voiau să-i sterpescă mai sigur, i avisă — pe cât s'a putut — a trăi în locuri de acestea, cari decimează mai tare și de cât cel mai crâncen resbel. Francesii asemenea au esperiat la ocuparea Algeriei, că prin arma inamicului au cădut 3400 de luptători, ier din locuitorii civili aședăți în acea țără au murit dela 1830 1850 două trei milioane de suflete.

Firește că mijlocul de a micșorâ periculul, precum e uscarea locului prin scurgerea apei și prin împedecarea inundărilor e greu de esoperat, ier emigrarea în timpurile când genul omenesc continuu se inmulțește și ocupă tôte părțile pământului, nu-i așa ușorâ de efepuit precum am cugetâ.

Dar cu tôte că locuitorii s'au indesat în tôte țerele, totuși mai obvin casuri de a strâmutâ locuitorii în massă din un loc în altul. Așa s'a propus în un articlu publicat în „Românul“ din 28 ianuarie a. c. din partea prefectului Râmnicului-Sărat, dl Sergiu Candiano : „despoporarea munților pentru a poporâ câmpile“.

Aflăm forțe la loc intențiunea acestui bărbat plin de esperință, și cugetâm că rezultatele efepuirii acestui proiect sânt salutare pentru popor; însă nu consimțim în unele puncte ale metodei, prin care autorul încercâ a dovedi necesitatea acestei întreprinderi. Despre locuitorii dela munte între altele țice : „Bărbați chipeși

și semeți, femei frumoșe, de-ți luau ochii, și sprintene ca căpriorele, aveau drept copii și frați niște idioți și gușăți ale căror figuri pocite îți dedeau fiori prin vine. S'a întrebat care să fie cauza miseriei fisiologice? Unii pretindeau, că locul; alții susțineau, că apa; dar atunci cum se pôte esplicâ : că în aceeași familie, trăind în același loc și în același fel, un copil să fie drept și frumos, ier altul gârbov și idiot!“ Continuâ apoi cu observările făcute în privința relațiunilor din acele locuri : „satele sânt prin văi adânci, umede și lipsite de sôre; casele semănând a cotețe, fără lumină și fără aer, ferestrele păreau un lucș; hrana neindestulitoare, numai porumb, pânea și carnea mai necunoscută, dar nici porumbul sigur, căci de multe ori e brumăit; pământul e strimt și rău, o familie avea numai câte 2 pogône de cultivat; industria lipsiâ; vite puține și degenerate, care sânt temelâ esistenței lor... Mai adaug și împărechierea necontentâ între aceeași familie, umedela ploilor țilnice, duhorea pădurilor și frigul zăpedilor timpurii — tôte concurg la degenerarea omului până la creștinism“.

Cumcâ lipsa de pământ și industrie și prin urmare neaverea, nutrirea slabă, zidirea caselor anteigienice, nu mai puțin împărechierea între aceeași familie aduc omenimea la degenerare, nu se pôte trage la îndoielâ; dar decât prin rârirea poporului dela munte singuraticii devin în posesiune de mai mari bucăți de pământ seu decât sânt îndemnați a îmbrățișâ anumite ramuri de industrie și așa devin la o stare materialâ mai bună : atunci nu pricep ce să le stâ în cale muntenilor de a se nutri cum să cade, de a-ș zidi căși igienice, având materialul precum lemne, petri, var și altele mai îndemânâ de cât câmpenii; ier remediul în contra împărecherei între aceeași familie este cel din legea bisericeșcâ suficient, decât se observâ cu strictețâ.

Cumcâ aședarea satelor în văi adânci, umedela ploilor țilnice, duhorea pădurilor și frigul zăpedilor timpurii să fie cauza că un copil e drept și frumos, ier celalalt gârbov și idiot, nu este de cređut. Pre puține văi sânt în care să nu zărêscâ sôrele peste cea mai mare parte a țilei, ier cătră ploile țilnice și zăpedile timpurii așa se aclimatisêzâ omul, de nici nu s'ar simți bine la început după strânutarea locuinței la câmpie, dar duhorea pădurei nu că e ceva neplăcut, ci și câmpenul invidiêzâ pe pădurên pentru acest don natural.

Pădurile nu să aibâ vr'o influință rea asupra omului, ci din contrâ bună, pentru că înfrând puterea vânturilor și viforelor, temperêzâ căldura și frigul, așa că vera și țiua recoreșce, ierna și nôptea încâldeșce și pentru acea ênsușire temperatura aerului dela pădure să pôte asemenâ cu cea de mare, care nici odatâ nu-i așa caldâ nici rece ca a continentului. Acea ênsușire de temperaturâ, precum și curățenia și prospetatea aerului de mare îl face forțe favorabil pentru om, pentru ce și morboșii de scrofulâ, țtisâ, de morburi nervose și mentali aflâ multâ ușurință în clima de mare.

Încât despre munte, să nu dâm uitării nici isvôrele cu apă cristalinâ și riurile curățitoare, ce se nasc din aceste părți. Ce e drept decât pădurea e prâ aprôpe de sat și e desâ, atunci aci să susține umedela, de acea e consult a o tăiâ unde e prâ multâ și desâ, dar nu trebuie trecut în cealaltâ extremitate, prin ce să perd tôte avantajele locurilor muntose și pădurice.

Eu cuget a recunôșce în caracteristica locuitorilor dela munte în mare parte ênsușiri frumoșe. Ei sânt puternici innalți și musculoși, ier pe cât le iertâ împregiurările grigesc bine de sine, sânt și mai simțitori, mai energici, iubitori de independentâ și posed moral simplu; apoi de altâ parte secul femeiesc e mai aspru, aprôpe bărbătesc și mai puțin fecund ca pe șerebue retăcute nici alte slăbiciuni a mun-

tenilor, cum este : credulitatea, asprimea, bigotia și superstițiositatea.

În privința înălțimei muntenii întrec pe câmpeni, ceea ce unii antropologiști o esplică ca provenită din influința musculilor de respirație asupra individului, pentru că s'a observat în Peru, că așezându-se omeni mijlocii la o înălțime de 8—10,000' au avut drept următori o generațiune de talie înaltă. Chiar împregiurarea, că românii locuiesc parte la munte parte pe câmpii și în zona mediocră, pôte să fie cauza că ei între poporele întregului pământ posed talia mijlocie, precum a demonstrat A. de Quatrefage, profesorul de antropologie la museul de istoria naturală în Paris, exprimându-se în chipul următor : „Mărima mediocră a corpului socotită din tabela întregă pentru cele mai varii rase omenesci, face 1.635 metre. Calculul mediocru referitor la întreaga omenime, corespunde celui ce aparține românilor și magiarilor“. (Calculul mediocru mai mic e 1 metru al escimoșilor și buschmännerilor, ier cel mai mare 1.93 al Patagonilor și insulanilor de pe Tongatabu).

După acesta abatere dela tema prezentă voiesc să mai amintesc referitor la pământ, că stă cu anumite morhuri tifus și cholera — în strinsă relațiune. Profesorul de igienă din München, Pettenkoffer a esperiat cu ocasiunea cholerei mari din anul 1854 că în Bavaria amesurat umezelei și necurăteniei pământului, mai cu sémă de a lungul riurilor s'a lătit acea epidemie; și a esperimat acea teorie, că germeii cholerei pot trăi și se pot desvolia în cantitate suficientă pentru producerea unei epidemii, numai în atare vetră, care parte se pôte umple de aer, apă și materii organice, parte sânt supuse unei fluctuațiuni (Schwankung) mari în privința umezelei. Pré mare secetă seu umezelă periclitéză desvoltarea germeilor.

Dintre preservativele, ce pot veni aici în combinațiune este grigirea ca pământul, pe care omul locuiește să fie de tot curat de materii organice, pentru că celorlalte recerinți adeva de locui pe pământ impermeabil pentru aer și apă, cum sânt locurile clențose și lutose, apoi și cele îndepărtate de riuri, nu pôte omenimea întregă să corespundă; dar a nu astupă cu gunoi grópele locurilor pe care va să fie zidit edificiul și a nu aruncă de acesta pe bătătura dinaintea casei, această să pôte pretinde dela tot omul.

Locuirea indusită a multor omeni ier contribuie la lățirea atăror epidemii.

Cultura omului au adus prin îndemnare la îngirgirea de trupul și sufletul seu multă bunătate omenimei. Așă se vede că omenimea evului nou rămâne binisor scutită de epidemiile ce grasau în omenimea de tot derangiata a evului mediu, la a căror devastare cugetându-ne ne ia fiori; bunoră cum a fost ciuma în care Petrarca și-a perdit pe Laura sa (1348) cu care ocasiune poetul s'a adresat cătră ciumă în o elegie atât de duiosă, încât decă acea eră un ce cu suflet, ar fi trebuit să se îndure și să-i redé idealul perdit. Cholera din timpii noștri n'a fost pe de parte ceea ce eră pestilența evului mediu. S'a observat că acesta mai mult a grasat între proletariați, nu doră pentru că acestia ar ave mai puțini bani în posonariu, ei pentru că trăiesc în necurătenie, negrigire și cu nutriment rău. Bine trebuie să fie observat acesta și Hygea poporului de lângă Mureș, neuitata Ecatarina Mocioni, de ore ce — precum mi-a împărțșit medicul din părțile acelea — buna dómna în timpul cholerei în loc de a îndemna pe medic la folosirea mai desă a apotecei, ce o avea în castelul ei, i-a dat bucate și vinuri în mare cantitate să împărțșescă la sêracii din tot ținutul acela, prin ce bóla și a dat pe léc, pentru că sêrmanul gol, flămând și părăsit vedénd ajutorul în lipsele lui, cugetă

și se întăria în acea speranță că un ânger păzitor i întinde mână de scăpare.

Omenii evului antic de pe timpul când cultura la Greci și Romani înfloria, încă au fost mai scutiți de epidemii de cât cei din evul mediu, pentru că cultura aduce cu sine instituiunile sanitare. Ca un cap de operă igienic al evului vechiu voiesc să amintesc canalul făcut de regele Tarquiniu sen. pentru curățirea Romei prin conducerea lăturilor și gunoierilor în Tiberiu. Acest canal (cloaca maxima) prin care ar fi putut trece carul încărcat cu fên seu omul călare pe cal și a căru remășițe se mai pot vedé și în ziua de azi, nu s'au imitat până acú nici în cel mai igienic oraș, cum e London.

Despre climă me pot exprimă pe scurt. Acesteia trebuie să ne acomodăm și să ne scutim corpul în contra-i după cum ne conced împregiurările, pentru că a ne strămută din o țără cu climă nefaustă în alta cu mai favorabilă nu e practicabil. Cel mult pentru unii morboși căror le-ar folosi acesta s'ar puté aduce pe câva timp atare sacrificiu. Vom avé deci numai a ne face haine, a grigi de locuințe destul de rezistente în contra influințelor climatice și mai cu sémă a studia bine pohodurile (Laune) climei, ca astfel să fim în tot momentul pregătiți la schimbările de temperatură, ploie, vânt și altele. De altmintrelea noi cei din zona moderată avem să ne bucurăm de cea mai bună climă.

Referința între om și climă n'a fost ascunsă observatorilor însemnați ai naturii, căci precum Hippocrate, Aristotele, Cesar etc. așă și Montesquieu, Buffon, Humboldt și alții ne spun, că pe când în țările calde dominéză sensualitatea, fantasia, patima, și pofta de resbunare, ier moderatiunea în mâncare și beutură precumpenește unele din aceste detrimente; din contră în zonele amesurate și reci omul arată o ființă mai linișcită, mai stêmperată, posedénd o minte precugetătoare, sens deștept și practic, care însă de multe ori trece în un impuls de căștig neastêmperat și în burgeoisie. mai de parte pe lângă energia și patima sa neascunsă, de multe ori arată o inclinare la îmbuibare și beție. În mod interesant caracteriséză Boudin (Geografie et Statist. med. Totis 1857) relațiunea între om și climă, dicând : „L'homme ne nait, ne vit, ne souffre, ne meurt pas d'une manière identique sous tous les points de la terre, tout change avec le climat et le sol“.

În capitlul următor voi tractă deci mai pe lar despre cel mai bun mijloc de a resistă în contra tempestăților climei și acestea sânt locuința și vestimintele.

Dr. George Crainicean.

Despre blândéța femeiescă.

— După dr. I. Șikor. —

La tóte poporele din tóte timpurile blândéța s'a considerat și se consideră și astăzi de cea dintăiu și cea mai de frunte virtute femeiescă, de o așă virtute care singură pôte să facă frumosă, plăcută și atragătoare pe o femeie, de o așă virtute, care e în stare de a suplini lipsa ori căror ênsușiri nobile, și de o așă virtute fără de care femeia nu e capabilă de a corespunde misiunii sale de soție și mamă.

Virtutea acesta au cântat-o poeții clasici ai grecilor și romanilor, și în giurul virtutei acesteia împletiră cunună de flori și poeții moderni.

Ce privește poesia noastră română, acesta e fórte bogată în cântece de acele, cari laudă și prémăresc blândéța femeiescă, ma poesia poporală cu plăcere își

Sufă vântul.

proșterne omagiale sale acestei însușiri nobile și atrăgătoare a femeilor.

Împregiurarea, că toți poeții, începând din timpurile cele mai vechi până în zilele noastre, mai cu deosebită plăcere au cântat blândeța decât alte însușiri de ale femeilor, nu arată alt ceva decât, că gustul lumii cu privire la femei și acuma e tot acela, care a fost înainte de asta cu 1000 de ani, și că aceea ce intru adevăr e frumos și plăcut, tot aceea rămâne pentru totdeauna.

Fața femeiească e asemenea ceriului senin, de pe ea lipsesc decorațiunile acele, ce le aflăm pe fața unui bărbat, precum sunt mustețele, trăsurile tari, căutătura ageră etc. Acest ceriu senin însă numai așa ni-i plăcut, decât sorele aceluia: ochiul revărsă rațele cele mai amicabile și mai ferbinți, și decât privirea lui e în stare să creeze o temperatură asemenea primăverii, care chiamă la viață flăoarea câmpului și face să cânte ciocărlia pădurei.

De cumva să întâmplă însă, că pe acest ceriu senin și frumos se ivesc nori negri, ma din aceia se nasc și fulgere și tresnete, atunci nu recunoștem în el pe femeia blândă, ci fără de voie cugetăm, că a diformă cu mânie sălbatică o față așa de frumoasă, și a strică cu pasiuni rele niște trăsuri atât de încântătoare, cari sunt create pentru de a ne povesti singur numai despre bucurie și fericire — e o pagubă și un păcat urit, ma o desfigurare mai urită decât acesta nici nu se poate închipui.

Decă ar ști femeile câtă grație și cât farmec le împrumută lor blândeța, și cu câtă grație schimbă ea încă și fața cea neatrăgătoare în față ângerescă, în chip, ce-i capabil de a farmeca și a atrage la sine, în mod irezistibil și sinurile bărbaților celor mai nesimțitori; decât ar ști, dic, o atunci de sigur că nu ar fi așa de mic numărul fețelor blânde, ce le cântă doinele noastre populare.

Și intru adevăr că blândeța adevărată, ier nu afectată, începe a fi din ce în ce tot mai rară, nu numai între bărbați, ci chiar și între femei, cu toate că acestora tocmai blândeța ar trebui să le fie cea dintâiu virtute.

Și ce-i cauza? Cred că veți mărturisi cu toții dimpreună cu mine, că nu-i alta de cât însuși părinții și educătorii gingașelor noastre copile. Căci decât copila atât în casa părintească, cât și în institutul de creștere, nu aude de cât numai cuvinte dure și aspre, nu vede de cât numai fețe reci, posomorite și desfigurate de certe, mânie și pasiuni continue, atunci cum ar pute să devină ea blândă? Și în urmă decât se crește singur numai între furie, atunci cum ar pute să devină cu grație, ori ânger atrăgător?

De ar ști femeile, că în căsătorie ele nu dispun de o armă mai sigură, totdeauna, decât numai de blândeță, atunci de sigur că mai tare s'ar nisui a deveni cele mai blânde ființe pe pământ, și atunci apoi s'ar împlini cuvintele lui Rousseau: „Trebue să fie monstru acel bărbat, pe care nu-l învinge cu încetul și nu-l câștigă blândeța femeii sale”.

Natura însă-ș i-a arătat deja femeii, că blândeța trebue să-i fie virtutea cea mai de frunte și mai demnă de ea, căci altcum pentru ce i-ar fi îmbrăcat trupul cu niște figuri și trăsuri așa de frumoase, și pentru ce i-ar fi donat un vers atât de dulce și de plăcut, încât întrece cu melodia sa și cea mai mare elocință bărbătească! Pentru ce o-ar fi încărcat cu atâte grații și pentru ce o-ar fi înfrumșețat cu atâtea farmec, cu cât nu a înfrumșețat încă nici crinii câmpului? Nu din altă cauză, decât să se împlinescă cuvintele lui Shakespeare, care scrie astfel despre femei:

„Pentru ce-i trupul teu (oh femeie!) așa de dră-

gălaș, așa de delicat, așa de fin și necapabil de a purta duel cu lumea? Pentru aceea, ca bunetea inimei tale și blândeța ei să fie ôspele de toate zilele a acestui locaș atât de debil”.

Ioan Petran.

Marea de lapte.

Colorațiunea care a botezat unele părți ale oceanului cu numele de „marea lactee” a fost des observată de marinari, dar părerile asupra acestui fenomen, sunt atât de deosebite, în cât se vede lămurit, că nici unul din ei nu s'a interesat să caute cauza acestei colorațiuni.

Unii pretind că acesta aparență luminosă a apei se manifestă numai în timpul nopților furtunoase, când norii, care acoper cerul, desvoltă efectele lor electrice ordinare; deci după această părere cauza ar fi electricitatea.

Alții ved în acest fenomen rezultatul combinațiunilor chimice datorite descompunerii cadavrelor, animalelor și plantelor de mare, plus o fluiditate fosforescentă, botezată „noctilucina”.

Aceste păreri au fost combătute de esperiențe mai positive, cari tind a dovedi că marea de lapte e rezultatul unei grămădiri mari de animalcule fosforescente, cari circulă în toate direcțiunile.

Pentru coroborarea acestei din urmă păreri, vom cită observațiile făcute de cuirasatul frances „Armida” în drumul lui din Japonia spre Adea.

În 10 februarie 1880, câtră 12 ore din noapte pe un cer curat fără lună, partea apusană a orizontului, se ilumina de o strălucire destul de vie ca să atragă băgarea de seamă a oficerului dela cârmă. Oficerul credu întâiu, că e luciul stelelor Rigel, Procyon, Sirius și Canopus, cari tocmai se înclinau spre apus. Luciul crește și oficerul se aștepta din minut în minut să distingă vr'o nefericită corabie arđend. Peste o jumătate de oră temerea dispăru, vedând un întins lințoliu albăstrui care acoperia suprafața oceanului; eră marea de lapte între 10° 57 lățime nordică și 60° 43 lățime estică.

Totă marea de albul laptelui sēmână cu o intinsă câmpie acoperită de zăpadă. Ea strălucia atât, în cât ștergea ori-ce urmă a ondulațiunii; pare că nimic nu agită luciul valurilor. Urmele, pe unde a trecut corabia, cari de obicei se ved într'o depărtare de 2—3 mie, mișcarea helicelei, care aruncă cu putere apa îndărăt, abia se desemnă pe suprafața întinsă; dovedă pipăită că cōgia colorată nu e numai superficială, ci are o bună grosime. Curând fenomenul se accentuă; acum e în totă intensitatea lui: dela ôrele 2—5 corabia părea prinsă de ghețuri, decât mișcările ei dovediau contrariul; odată cu ziua dispăru totul.

Privind cu atenție apa d'alungul bordului se pōte zări o mare mulțime de particule luminoase lipite una de alta, și strălucind mai viu la frecarea corăbiei. Prinsă într'un vas, apa e plină de corpuri mici fosforescente lungi de 1—2 centimetre, cari schinteiează lovindu-le cu mâna; într'un vas de dece litre sunt vr'o patru sute de astfel de animalcule. Scoțându-le din vas, și privindu-le la lumina lampei, aceste viețuități sunt compuse de o materie gelatinosă, care se usucă sub influința aerului și dispere, rămâind un globul întunecos cu un diametru abia de un milimetru. O picătură de apă e destul pentru a-l reînsufleți redându-i proprietatea luminosă. Stringându-l între degete, lasă o urmă luminosă și dispere repede totul; miros nu are.

Sub microscop, compus globulul obscur, arată toate formele unui animalcul transparent, plin de ouă, miș-

când mereu picioarele, tentaculele sale. Forma lui e elipsoidal.

Păstrându-se apa până dimineața, și privită atunci într-o cameră obscură, apa nu mai străluce; însă o agiți, animalculele au pierdut proprietatea lor. Asemenea nici apa, scosă din mare ziua, seara nu mai străluce, de și culoarea cenușie închisă a mării dovedește că corabia plutește tot în marea lactee.

A doua seară, pe la 7 ore, calea lactee înlocui de odată culoarea cenușie a mării. Aceleași frumoase fenomene din noaptea trecută se pot observa încă, dar reflexul alburiu al orizontului întunecă puțin strălucirea mării. Picături de apă, examinate singure, arată fibre de ierburi maritime, și numeroase celule de vegetale polifere. Odată cu ziua fenomenul dispăru iar.

Noaptea următoare trece fără incidente; tot în marea de lapte plutește corabia, dar luciul ei cenușiu închis dovedește că atinge limita; acumularea animalculelor e mai mică; un vas de 10 litre cuprinde abia vr'o 50 animalcule.

În timp de trei zile se repetă acest fenomen; nava parcurse 500 mile seu 220 leghe maritime (1000 kilometre print'o lățime nordică de 12° și între meridionalele 61° și 51° de lungime estică. Starea atmosferei era normală, lună nouă, cerul curat, barometrul și termometrul mergeau regulat (barometrul arătă 75 mm. și termometrul 25°). Marea era frumoasă, adierea vântului ușoară, corabia lunecă pe apă a cărei temperatură la suprafață rămase la 25°.

Tote observațiile au dovedit că acest fenomen luminos e datorit adunării considerabile a unor mici animale fosforescente, grămădite unul peste altul, producând astfel o lumină mai mult scu mai puțin strălucitoare, după cum sunt animalele mai dese seu mai rare. Așa dar acesta e teoria cea mai favorabilă: *marea lactee* e rezultatul grămădirii unor animalcule fosforescente; rămâne acum a se determina dacă acesta proprietate luminosă a animalelor se datorește electricității, combinațiilor himice seu ori căror alte cauze.

Mai mulți oficiali de pe vasul „Armida“ povestiră că au mai vădit acest fenomen în mai multe alte locuri, ca în golful de Aden, în golful de Bengal în marea de Java, în părțile căldurose și în lunile lui ianuarie și februarie.

Nici unul din ei n'a avut ocazie să vedă o mare de lapte mai strălucitoare ca atunci și să plutescă atât de mult în ea.

Teatrul la Japonesi.

Este bine recunoscut astăzi, că Chinei și Japonului datorim origina unui mare număr de industrii. Cea mai mare parte a invențiilor probate în Apus sunt la popoarele din estul Orient în aplicație de secole, și se luptă însăși spre a egala perfecțiunea produselor lor.

Dar ceea ce nu se știe în general, este superioritatea Japoneseilor în industria teatrală: În Japonia nu este oraș, ori cât de mic ar fi, care să nu posedeze un teatru în deplină prosperitate. La Yedo, capitala sa, se numără 30 sale de spectacole, având fie-care genul scu. La Osaka, una din cetățile mari Japonese, sunt mai tot atâtea teatre ca și în capitală.

Reprezentările sunt, spre a dice așa, în permanență. Fie-care teatru are un restaurant, unde se duc spectatori, pot face să fie serviți chiar la locurile lor. Costumele actorilor sînt foarte bogate, și decorurile scenei escosiv de remarcabile. Se jocă comedii, tragedii și baleturi.

Dar spectacolul de predilecțiune a Japoneseilor consistă în luptele atletice.

*Ceva singular în obiceiurile spectatorului japonez este modul de a face să cadă piesa. Nu se șueră, dar fie-care se scolă și întorce spatelul la scenă! Acesta manifestare are un efect imediat, cortina cade îndată. Feeriele, fantasmagoriile, etc. sînt de minune reprezentate.

V. C.

Doine din popor.

— Din giurul Oraviței. —

I.

răbi maica de me dede,
Lemn de frunță verde,
Săptămâna nu 'mplinți,
Și la maica ier vinii,
Nici în casă nu tunai,
Ci 'n grădină me băgai,
Florile le blăstemai:
— Înfloriți, flori, înfloriți,
Că mie nu-mi trebuți,
Că pe când mi-ați trebuit
Voi atunci n'ați înflorit!
Înfloriți voi ca și macul,
Că mie mi-a trecut vécul;
Înfloriți voi ca și ghiața,
Că mie mi-a trecut vieța;
Creșceți mari cât gardurile,
Să ve bată vânturile,
Ca pe mine gândurile!

II.

Pe cōsta cu semenic
Suie-o fētă ș-un voinic,
Voinicul merge cāntānd,
Ieră fēta tot plāngēnd.
— Ce plāngi, fētă, ce suspini,
Au dōr ești între străini;
Au ț-i fōme, au ț-i sete,
Au ț-i dor de-a tale fete?
— Nu mi-i fōme, nu mi-i sete,
Nu mi-i dor d'a mele fete,
Ci mi-i dor de maica mea,
Ce-am lāsāt-o singurea,
Că e slabă și bētrānă,
Și n'are feciori s'o ținā.
Și Maria nu-i acia,
Că s'a dus la Panciova
Să ia bani cu camāta,
Să plătēscă dragostea,
Că dragostea nu-i așa,
Tot din buze și inele,
Ci grumaz dalb din mārgele
Și din cercei mitutei,
Să caute neica la ei.

III.

Cine trece pe cāmpie,
Trece neica în cocie
Cu pāuni în pelērie.
Eu cerui o pāuniță,
El îmi cere o guriță.
Ba neică, gura n'oi da,
Că gurița-i cāntărită
Cu cāntariul satului,
Să o țin bărbatului.

Cronică bucureșcă.

— 6/18 decembrie.

(Un secret de culise. — Literatura la modă. — Țiua unui artist.)

De când cu premiarea piesei „Feta dela Cozia” literatura dramatică e la ordinea zilei. Un prieten al meu din comitetul teatral îmi spune, că piesele curg potopul lui Dumnezeu, de pare că s’au deschis cataractele inspirațiilor dramatice.

Dar pe când piesele vin cu drăia, actorii se duc unul câte unul. Dna Romanescu e ceea care a făcut ruptărea și se crede, de și nu pré se crede, că dna Petrașcu, dl Manolescu și alții o vor urmă. Ietă un lucru destul de grav și care a atras destule incriminări de și pe nedrept, pe capul direcțiunii. Când cineva posedă în victimă, toți se grăbesc a-i da dreptate, chiar fără s’o aibă cătuși de puțin.

Astfel s’a întemplat cu dna Romanescu. În adevăr, pentru ce d-ei s’a retras din teatru? Pentru că nu i s’a dat ocaziune să se producă, glăsuiește demisiunea dsale. Dar ore așa să fie? E știut de toți, că stagiunea teatrală s’a deschis cu „Nea-Frățilă”, piesă a cărei eroină eră dna Romanescu, și că, în toate reluările, d-ei și-a păstrat rolele: d. e. în „Schinteia” etc. Mai e știut apoi de noi acestia, cari suntem prieteni ai culiselor, că din șapte piese cari erau în studii, rolul principal în patru din ele, l’avea d-ei, că a refuzat pe acel al Anei din „Strigoii” sub cuvânt, că nu e pentru d-ei, adevca așa grozav (?) și că în curând eră să se pună în studiu „Intriga și Amorul”, una din cele mai frumoșe drame ale lui Al. Dumas tatăl, în care tot dna Romanescu avea rolul principal. Și decă nu i s’a dat ocaziunea să se producă, asta vine numai d’acolo că n’a fost timp. Cari sunt dar persecuțiunile al căror obiect se plânge că e dna Romanescu? Pote că încurajările cari i s’au dat, ingrigirile mai mult de cât binevoitoare cu cari a fost acoperită. Dsa a uitat că într’un timp așa de scurt (2 ani și 1/2) a devenit din gagistă de-odată societară de cl. II și-apoi de cl. I; că i s’au dat mijloce de a merge la Paris să se folosescă de învățăturile măiestrilor artei dramatice dela „Comedia Francesă”, că, prin esceptiunea esceptiunilor, d-ei a fost plătită și în timpul vacanțiilor și în fine că puțin câte puțin i se avansase din casa teatrului rotunda sumă de 2500 fr. cu care d-ei, părăsind teatrul național, lasă în pagubă pe cei alți artisti. Ietă adevărul, de și nu în totă hidosa lui goliciune, căci ceea ce ar mai fi de dis, pentru ca să dicem tot, ar face să roșescă și hărtia pe care scriu.

Mi-aduc aminte că e aproape un an de când dna Romanescu se încumetase, în avântul aspirațiilor sale de a se afirmă ca celebritate artistică, a interpretă rolul vestitei curtesane „Marion Delorme”, prostituta sfințită a lui Victor Hugo. Șciți că în actul final ea cade auzind de mărtea iubitului ei. Talentata artistă, căci nu putem spune că dna Romanescu e lipsită de talent, cade, dar cade în așa chip, că vecinul meu din stal începă să se ridă cu ore-care sgomot de căderea ei. Asta me supără. Dle, i țisei, nu uită că asisti la interpretarea unei opere a lui Victor Hugo și că Victor Hugo e acela care a țis:

N’insultez jamais une femme qui tombe! *

Astfel mulțămît că am stabilit un adevăr pentru ce cei ce vor ceti vr’o ieremiadă, vr’o apostrofă ori vr’o imprecăție prin diarele noastre cari se ocupă și de politică, și de arte, și de litere, și de comerț, să șcie cum curge totă șiretenia lucrului, nu vom ridică mai mult perdăua care acopere acēsta scandalosă taină de culise.

*

Dovélă că genul dramatic e genul la modă în literatura noastră, e și faptul că ênșisi cei mai buni novelisti au schimbat povestea pe acțiune.

Așa d. e. dl Slavici, autorul „Novelilor din popor”, ne-a citit mercuri sēra (1 decembrie), la dl Maiorescu două acte din drama sa: „Gaspar-Vodă”. Lungi, lungi sunt actele, puțină acțiunea, dar frumoșă limba! Dl Slavici însē nu e omul care fuge de muncă și, revenind asupra scrierei dsale, care are un frumos fond dramatic, suntem siguri că ne va da o pré bună dramă.

După dsa, dl Al. Candiano Popescu ne-a citit câteva din poesiiile sale și în fine dl Urechia a incheiat sēra prin cetirea unei vechi comedii a sa într’un act, care s’a și jucat de câteva ori la teatrul național: „Rara-Avis”. Acēsta comedie lasă cam mult de dorit din punctul de vedere al esteticeii, și pentru ca auditorul să nu remână pōte sub vr’o impresiune nemulțămitoare, dl Maiorescu ne-a cetit cele două din urmă bucăți ale lui Alecsandri, despre care v’am vorbit deja într’una din cronicile mele: „Isvorul” și „Vine Ierna”.

*

Ieri, țiua cuviosului Sava, mare belșug de oficiali la liceul St. Sava care-și serbă țiua patronală. Între înfrumusețările de ocazie, se deosebiă portretul repausatului A. Treb. Laurian, vechiul director al școlei, lucrat de pictorul Henția.

Preferind plăcerile modeste dar sincere pe cari ni le ofere artele, celor sulemenite și prefăcute, amestecate cu archerei, ministri și discursuri, pe cari ni le procură serbările oficiale, me îndreptai spre delul Cotroceni. Șciam că aci, în curtea Asilului Elena Dōmna, într’o căsuță modestă și între patru păreți albi acoperiți aproape peste tot cu pânze frumos zugrăvite, voi găsi nu pe un cuvios, ci pe un artist, pe Henția, pe Sava Henția care asemenea își serbă țiua onomastică. Și țiua mea n’a fost perdită însedar, căci am petrecut’o în cea mai mare mulțămire în societatea restrinsă, și cu atât mai plăcută prin urmare, a artistului și-a operelor sale.

Ietă ici un efect de apus de sōre: „Mōra” care se arată privirei între umbra nopții care întunecă pământul și lumina crepusculei care înflăcăreză cerul; alături „Tergul Moșilor” cu curiositățile lui; mai departe „Peșul” răpeșindu-se printre stânci. Ici un portret de beizadea; colo trei sērmani diavoli sorbind ca o picătură profirul din păhare la umbra frunțarului din fața cărciumei; mai dincolo o româncă ducend merinde la câmp; dincōce un mănunchiu frumos de mândre flori și altele. Apoi schițe de tot felul, lucrări începute și neisprăvite, tōte aceste dând un farmec nedescris acestei umilite locuințe a umilitului artist.

Oh! fericire adevărată este numai aceea pe care ne-o procură arta!

II.

— 13/25 decembrie.

(Poesia și musica. — Spectacolele cari adorm.)

Nu șciū decă cetitorii mei din cea parte au gustat versurile dlui Candiano Popescu cu aceeași plăcere

* Nu insultă nici odată pe-o femeie care cade.

cu care ele au fost gustate aci, căci altfel nu pot să-mi talmăcesc primirea entusiastă ce s'a făcut rëndurilor din corespondența mea consacrate talentului oștênului-poet. Mai multe din diarele bucureșcene, între cari și unul ce-are în limba francesă, s'au grăbit a le reproduce după „Familia” recunoscând astfel „justețea aprecierilor” umilitului dv. corespondent.

Asta m'a îndemnat să cer dlui Candiano învoiela de a mai spicui prii voluminoasă dsale colecțiune de poesii, ceea ce mi s'a îngăduit cu multă amabilitate. Sânt sigur, că ve voiu pricinui ore-care mulțămire destăinuindu-vi-le. Dar fiți siguri și dv., că nu me voiu grăbi să vi le dau așa de ușor spre gustare. Tot ce e bun, nu se dă așa fără socotelă, ci cu măsură. De astă-dată dar cată să ve mulțămii numai cu următorele versuri scrise „pe un album” :

Pe granit s'eu în bronz omul scrie faptele-i mărite,
Dar al timpului burele șterge-aci lucrarea sa ;
Căci granitul ca și bronzul din pământ sânt întocmite
Și pământu-i praf și praful vântul îl va mētură.

Și ades' o flóre 'n lume nouē ne statorniceșce
Amintiri ce chiar uitarea însedar a șterge cată,
Când în inima sa omul prin amor le vecnicesce,
Căci pe bronz îl rōde timpul, dar pe suflet nici odată !

O ! dulce graiu al poesiei ! Cât de adevērate sânt gândirile pe cari le arunci mulțimei muritorilor ! Căci cine-i acela căruia o flóre uscată încă de mult de vulvōrea ce-a ars' o pe inima lui, să nu-i păstreze amintiri cari de mult ar fi perit pōte decă ar fi fost scrise aiurea, chiar și pe granit ? Și decă durerile rod câte-odată sufletul, timpul, care șterge tōte cu buretele-i neinduplecat, îl pōte rōde el, s'eu pōte șterge măcar dintr'ensele amintirile frumōse ale trecutului adânc să-pate aci ? O, nu ! căci :

Tōte trec, tōte se schimbă : diua 'n nōpte se preface,
Bucuria se renasce, plânsul ori durerea tace,
Dar nimic nu pōte șterge dintr'un pept nenorocit
Savenirea și dorința unui timp mai fericit ! *

*

Poesia și musica sânt sorori. Iubind pe una, cine n'ar iubi și pe cealaltă ? Eu, care sânt infocat îndrăgostit de amēndōuē, mărturisesc, că tot așa de rare prilejuri îmi scapă când este vorba d'a auđi puțină musică frumōsă, ca și când ar fi de-a face cunoșcință cu vr'o nouă producțiune literară.

Astfel fiind, n'am lipsit d'a alergă marți sēra la teatrul național unde dra Matilda Blancfort da, cu concursul societății dramatice, un concert în beneficiul elevilor sēraci macedoneni. Eroina serei, dra Blancfort, s'a produs în două instrumente : pianul și harpa.

Harpa ! ietă cavēntul magic care a atras în acea sēră pe puținii iubitori de musică adevērată la teatru ! Pianul l'auđim în tōte diilele și în tōte casele cari au câte-o „demoazelă crescută la pansion”. Dar harpa e cu totul alt-ceva ! Asta și justifică pentru ce dșōra Blancfort n'a avut un succes strălucit la pian, ci tōtă isbānda a căștigat'o la harpă. Bucata din urmă mai ales : „Melancolie de Zamara” a smuls ascultătorilor numeroșe șalve de aplause. Măiestrul joc al degetelor trei Blancfort smulgeau cōrdelor sonōre acele note cristaline, dar de-o alcătuire melancolică, plină de visare, pe cari ori cine auđindu-le, parea că aude, ca și „bardul dela Mircesci”,

P'ale āngerilor harpe lunecând mārğăritare.**

*

* N. Nicoleanu : „Dor și Jale”.

** Alecsandri : „Concertul în luncă”.

Am avut prilej să ve vorbesc în mai multe rēnduri despre „Teatrul Dacia”. În sfirșit „Societatea dramatică” a Teatrului Național a scăpat de mult puțină concurență ce-i făcea trupa d-ei Tardini cu repertoriul ei de comedii destul de bine alese, de și destul de rēu traduse.

O probă despre a lor traducere e, că nu de mult cetind un afiș al teatrului despre care vorbim, veđui, între altele, anunțată și comedia într'un act : „Jurământul lui Oras”. Me prind că nimeni nu va bănui, că aci e vorba despre „Jurământul lui Horatius”, tradus din franțuzeșce după „Le serment d'Horace” al lui Octave Feuillet, decă nu me 'ncel.

Luni, 6 decembre, s'a dat ca cea din urmă reprezentățiune : „Maria Tudor”, regina Engliterei, de Victor Hugo, cu concursul d-ei Romanescu, care a rupt'o hotăritor cu Societatea dramatică. Și trupa d-ei Tardini și publicul bucureșcean au ținut să se despartă sub bune impresiuni și credem că și unii și alții vor păstră frumōse amintiri.

Decă însă dna Tardini a părăsit capitala, să nu credeți că sala teatrului Dacia a ramas pradă părăsirei. Dl Doublie, care se intitulează „Hercul modern”, de și făptura-i nu sēmēnă de loc cu-a celui antic (și asta pōte pentru că e modern) impreună cu Miss Olaica „Regina Tunului” și gimnasticii romāni Moceanu și Veleșcu, continuă seria reprezentațiunilor cu minunate producțiuni de forță și agilitate. Lumea iubitoare de emoțiuni tari, se grăbeșce s'alerge la Dacia ; cei mai pacnici, se duc s'adōrmă pe la alte spectacole.

*

Și pentru că vorbim de spectacolele cari adorm, cată să nu uităm a spune, că a sēră ni s'a dat la teatrul național o piesă care întruneșce în cel mai 'nalt grad acēsta fericită ēnsușire de a adormi pe spectatori. E „Peste Dunăre” episod național din resboiul independinței (sic !) în 4 acte, de dl Gr. Ventura.

Mi-aduc aminte de prima represintare a acestei piese, acum cātă-va ani. Toți alergase să vedă acēsta nouă producțiune dramatică a autorului „Curcanilor” care se anunță cu privesci noi, cu costume noi și cu musică nouă de dl Ștefanescu, capul orchestrei teatrului și profesor la conservatorul de musică. Deci teatrul eră plin. Actul I, în care se rāpeșce o fētă de țēran dintr'un sat de pe Dunăre, unde navălesc Turcii, bine-rēu trecū. Publicul aplaudă cât-va salva de impușcături și focul bengal care incheie actul, inchipuind jaful și arderea satului.

Actul II înfățișă haremul unui turc bogat, la care Stanca, fēta răpită, se găseșce rōbă. Cadinele și eunucul beau cafea, dar pentru că mama Stanchii deghezată în vrăjitoare pusese într'ēnsa niște drăcovenii, cadine și eunuc adorm pe rēnd, înșirând mai āntāiu câte-o poveste, psalmodiānd apoi câte un cāntec și 'n sfērșit cādēnd buf ! pe câte-o sofa. Ce se 'ntēmplă însă ? Autorul adormindu-și unul câte unul toți actorii, sfērși prin a-și adormi și spectatorii și când eunucul Omer, adormi cel din urmă, publicul sfōrāia de rupea pământul. Narcoticul de pe scenă se comunicase întregei sale !

Dar de-odată o detunătură grozavă s'auđi ! „Ce e, bre !” esclamară spectatorii deșteptați fără veste din somnul dreptilor în care se cufundase. Și aruncându-și ochii spre scenă, după ce-și aduseră aminte, că erau la teatru, vēđură cortina coborindu-se a-lene, adormită și ea pōte, peste acest adormitor tablou !

Astfel succesul primei represintări fu o desēvērșită cādere.

În urmă autorul se mai încercă să îndrepteze pe ici-colo, dar gēba ! Când cineva-și face odată o idee rea de un lucru, nimeni nu i-o mai pōte scōte din

minte, nici chiar autorul piesei: „Peste Dunăre“. Ce vreți? Așa e omul făcut, și nici o lighionă nu e mai sucit croit la cap ca el. D'aci succesul mediocru pe care piesa l'a avut aseră.

A. C. Șor.

Din Bucovina.

Cernăuți, 18 decembrie.

(Urice și anticități; — drumul vechiu comercial; — serbarea Societății „Junimea“; — viața socială în Cernăuți.)

Pré stimate dle Redactor!

După cum ni se anunță și în „Familia“ avocatul din Viena dl dr. I. Exle a dăruit ministerului cultelor din România colecțiunea sa nu mică de urice românești, cari le-a adunat de prin mănăstirile din Bucovina.

E interesant a ști, cum de vine dlui în posesiunea așa niscai documinte, cari se păstrează de stat în interesul fundului religinariu gr. or. din Bucovina. Ele documentează proprietatea nu unei moșii ale acestui tare avut fund religinariu și de aceea sînt, abstrahînd de la însemnătatea lor istorică, de mare interes pentru administrația moșilor acestui fond. În procese, ce și acum nu sînt prè rare, ele pot deveni de o mare valòre și de aceea păstrarea lor din partea statului, sub a cărui administrație stau moșiile acestui fond, este necesarie. E noroc, că au încăput în mîinile unui êns, ce a recunoscut însemnătatea lor; dară câte documinte s'au perdut pe neștiute, încăpînd în mîinile ignoranților.

Ar fi de mare folos, când în Cernăuți s'ar înființa un muzeu național după instituțiunile cele mai moderne, înzestrat cu fonduri neccesarie și cu un aparat amplotașesc amêsurat, care ar adună remășițele și documentele din trecutul țerii, cari aflîndu-se în mîinile ignoranților, se perd pe di, ce merge. Sê amintim numai de atâtea mii de documinte românești, ce se află în mîinile rezeșilor Bucovinieni sârăciți cu totul, cari rusificîndu-se și neînțelegîndu-le deci de loc, le nimicesc ca fără de valòre materială.

Mi s'a istorisit, cum un rezeș de peste Prut, din a cărui avuție mare de odeniòră a rêmas numai o căsuță mică acoperită cu paie și o grădinuță de câteva fălci, într'o di îmbărbătat de tradițiunea familiei sale și înriurit de un simț mai ideal ca totdeuna, nu se știe ori de nu eră ceva iluminat de alcool, a strins toate pergamentele sale de o mare valòre, ce dătau încă dela Ștefan cel mare, și învelindu-le bine într'o pînză, și le ascunse în caminul căsuței sale, ca nu cumva sê-i fure vre-un om nemilos cea din urmă a sa mîngăiere. Acest nenorocit nu află în sârăcia sa mai sigur loc de cât ascundîndu-le între carne în caminul seu. Și fudul, cum sînt de regulă acești rezeși, nu mai căută la uricele sale. După un restimp îndelungat observă, că pachetul lui cel mare de documinte se micșoră, și desvelindu-l află numai pîrticele mici din aceste documinte rare, fumul le nimici. Trist porni rezeșul nostru la proprietarul mare din sat, ca sê le citescă, ce adeva conțineau aceste lucruri. Dară eră târziu!

Și câte mii de documinte nu s'au perdut la particulari prin incendii, și câte au rêmas din nebăgare de sêmă a particularilor în cancelăriile advocaților? Și câte ruine stau încă necunoscute în țeră? Și câte monete vechi se strecură în an în străinătate!

În totă Bucovina avem numai două muzee mici, decă se pot așa numi. Ântaiul muzeu e înființat de comitetul țerii, care afară de specii din istoria naturală posedă tare puține anticități, cari sînt clasate fără

nici o știință. Amploiații manipulanți ai comitetului țerii administreză acest muzeu. Muzeul acesta nu posedă deci nici un amplotiat cu studii necesarie de archeologie, numismatică și istoria română. Al doilea muzeu e muzeul privat al unei societăți din orașul Bucovinean Siret. Acesta societate desvòltă o activitate nu mică în stringerea anticităților din țeră, dară nu posedă nici ea specialiști în archeologie, și e de temut, ca prin desgropările, ce le-au făcut în orașul Siret, sê nu ștergă și remășițele cele mai din urmă a trecutului, ce au mai rêmas.

În țera întregă se observă un vandalism întreg față cu puținele ruine de cetăți, orașe, tabere, tumulii și bisericii, ce au mai scăpat de destrugerea timpurilor crude. Ar fi timp ca și camera (dieta) țerii sê gîndescă serios la păstrarea acestor puține sacre remășițe ale trecutului țerii, căci ceea ce migrațiunea popòrelor din evul mieș și Turcii, Căzacia n'au ruinat, o sê ruineze de sigur ignoranța.

*

Guvernul Român a decis a face un pod pe Dunăre lângă Hirsova și astfel a împreună comunicațiunea drumului de fer dela București cu drumul de fer dela Hirsova-Constanța. Foile vieneze scriu unanim, că prin împreunarea acesta a comunicațiunilor drumului de fer s'ar deschide un nou drum comercial lumesc din Europa occidentală spre orientul, care ar concura întru mult cu drumul dela Brindisi pòte chiar l'ar întrece.

Se arată ier tendința, de a deschide drumul vechiu comerțul lumesc din secolul al XV-lea, care trecea din Europa occidentală prin Polonia și Ungaria în Moldova și Muntenia pe Orient, și despre care am vorbit în articolul „Comerțul osteuropean în secolul al XV-lea“, publicat în „Familia“ într'a 9/4 1882.

*

Societatea academică „Junimea“ a serbat într'a 3/12 a. c. în otelul „goldenen Lamm“ a cincia aniversarie ei. Un public destins Român se adună în sala acestui otel, dintre care amintim numai pe dr. baron Flondor, dl Monoliu din Roman, pe rectorul universității dl prof. dr. Kleinwächter, asesor. consistorial Calinescu ș. a.

Președintele din anul trecut al societății, dl Cuparenco înu un discurs bine nimerit, în care mulțămi pentru spriginul dat din partea publicului Român acestei societăți și invocă în urmă pe nou alesul președinte de a ocupa locul președințial.

Ncu alesul președinte, dl Vicol, stud. filosofie, ocupînd locul presidențial, unde i se predă panglica cea mare a societății, înu un discurs mai bine de o oră. Dl Vicol accentuînd însemnătatea cea mare a patriotis-mului pentru ori ce națiune, invocă junimea română din Bucovina la lucrăvititate, căci prezentul, dișe dlui, e al bîtrînilor, ieră viitorul al junimii și decă junimea e îndolentă, se pòte ușor presupune, ce viitor așteptă o așa națiune. El constată cu bucurie mișcarea națională în junimea română din Bucovina, și care se bucură de un sprigin nu mic al Românilor din țeră.

După intonarea a mai multe cîntece române și a cîntecului lătinesc: „Gaudeamus igitur...“ care nu lipsește nici la un banchet studentesc din Cernăuți, vorbi rectorul universității dl Kleinwächter, care observă cu plăcere concordia între naționalitățile diferite de pe la universitatea din Cernăuți. După rectorul vorbi dl profesor Popoviciu Eusebiu, care laudă prosperarea acestei societăți june române și admoniă pe tinerii români de a nu se lăsă nici odată de stîndardul Român. Stud. juris Erast Mandicevschi salută în limba germană pe oșpeții străini. Consilierul consistorial dl Miron Mihaiu Călinescu observă cu plăcere

manifestările naționale la junimea română din Bucovina. Erau timpuri, dese dui, când eră rușine de a vorbi românește în public, și ai noștri se întreceau în limbi străine, și când cărțile române, așa numite „moldovenești“ erau oprite de a intra în țară din Moldova și când eră minune mare, de a vedé o carte moldovenească în mâna vre-unui Român Bucovinean. Acele timpuri au trecut și în țară se află mai multe biblioteci mari românești și nu există nici o bibliotecă în țară, ce se nu aibă și o carte moldovenească.

După cetirea fôiei umoristice „Urzica“, care fu primită bine de public, se încheiă astă ședință festivă târziu după miezul nopții.

*

Și orașul Cernăuți nu-i deșert de Români, dară de petrecerile române, afară de serata „Junimii“ din februaru fieșce-cărui an, mai nu se aude nimic. Nemții, cum și Jidanii, cari și ei se țin Nemți, jôcă și se petrec neconținut, au teatrul lor, dau concerte nemțești și nici nu poți dice, că țera-i fără Nemți: de aceea se dic ei, că înțeleg tare mult politetă.

Dară Români nu dau nimică, căci ei pôrtă grea viétă, de când Jidanii s'au înmulțit în țară. De se duce vre-un Român la o petrecere, aceea e nemțescă, unde jidancele strălucesc prin rochiile lor bogate. Se dicea într'o iernă, că boerițele române nu s'ar mai duce la balurile din Cernăuți, că-s pline de jidance. Dară în urmă neavând ce a face, din cauza lipsei unor petreceri creștine s'au dus tôte la balul societății musicale germâne din Cernăuți, unde nu le mai jenară jidancele lucșose, ce erau destule, și se dice că minunat s'au petrecut. Balul acesta a devenit din cauza asta balul de eiță din acel seson.

Și în astă nedumerire mare au gândit că-i-va studinți români dela universitate cu totul altfel. Ei formară un comitet de 15 ênși și deciseră a arangia în fieșce-care sêptemână câte o petrecere națională, și adeca într'o sêptemână un concert de promenadă și în cealaltă o reprezentație teatrală. Se înțelege, acū nu mai eră vorba de cestia, ori de-i creștin seu jidan, ci numai de-i româneș, național.

Dovédă-i, orațiunea ținută de dl Procopovici, predicatorul dela catedrala din Cernăuți, care în termeni bine aleși accentuă însemnătatea națională a Românilor în țară, ce recere imperios consolidarea Românilor în sfera socială; el provocă deci pe Români de a se uni cu acest comitet spre ajungerea acestui scop negligat până acū. Aplausele următore erau dovédă destulă, că ideia s'a primit de Români Cernăuțeni.

Dovédă, că Românul când lucreză pentru prosperarea și întarirea sa națională în țară, știe și a lucra și nu numai a vorbi, eră ântăia seră socială dată într'a 2/14 decembre, care era vizitată mai de tóți Români Cernăuțeni; nobilimea română nu eră încă invitată din cauza nesigurității reeșirii. Așteptăm însă că în serile viitóre nu va lipsi ea cu ajutóriile sale. Musica regimentului nr. 41 esecută mai multe piese, dintre cari și „Dorul“, romanță de Scheletti, și aplaudarea încontinuu a publicului silă a repeti unele din piese de mai multe ori.

Într'a 21/12 a. c. se va dá de acest comitet o reprezentație teatrală diletantă, unde s'or jucă piesele: „Millo director seu mania posturilor de V. Alecsandri“ și „Nu te jucă cu focul“ de I. Negruzzi.

Dionisiu D. Olinescu.

E e h o.

Daruri de anul nou.

— Puiule!

— Dragă namă?

— Ce vrei să-ți dau de anul nou?
— Cumpără-mi o suriôră, dar se nu spui nimic tatei.

*

Etatea fetelor.

— De câți ani ești dta, domnișoră?

— Décă ies cu tata — sânt de opt-spre-dece ani; decă ies cu mama — numai de cinci-spre-dece.

*

La Cameră.

— Scumpul meu coleg, m'ai intrerupt și astădi de trei ori. Acesta nu e de loc generos.

— Dar ce are a face generositatea aci?

— Eh! Iécă ce are a face. Dta de când ești deputat n'ai vorbit nici odată și nu pari dispus d'a vorbi... prin urmare, nici odată nu me voi puté plăti de dta... intrerumpându-te.

*

Un ovreu se plânse la șeful stațiunii R., că a căpătat pe drum o palmă.

— Din ce causă? — întrebă șeful.

— Cineva strigă Șloim! și eu scoțând capul pe ferestă, unul din vagonul de alătura mi-a dat o palmă.

— Te chiamă Șloim?

— Nu

— Atunci palma nu te priveșce.

Literatura și arte.

„Féta dela Cozia“, drama națională în 4 acte și în versuri, de dl Iuliu I. Roșca, premiată cu 1000 de lei de direcțiunea generală a teatrelor din România, are să fie de sigur unul din cele mai interesante produse literare ce vor apăre în curând de sub tipariu. Cu plăcere publicăm dar în nri de față un fragment din acesta lucrare, încă inedită, ce ni l'a pus la dispozițiune de dl autor, unul din colaboratorii noștri cei mai diligenți. Totodată anunțăm, că dl autor a avut amabilitatea a ne promite, că întreaga piesă se va publică mai ântăiu în „Familia“. Publicarea se va face în anul viitor, după represintarea piesei în Teatrul Național din București, represintare care va avé loc cam pe la sfêșitul lui ianuarie.

Edițiunile Academiei Române. Au apărut, în broșure separate, din memoriile citite la Academia română în 1881/2, și anume: 1) „Puiu“, legendă de Carmen Sylva. Cine nu va voi să citescă și să aibă această nouă scriere a iubitei regine și poete? „Puiu“ avea, pe cât șcim, menirea să facă parte din Albumul macedo-român, publicat de dl V. A. Urechia. Impregiurări fericite pentru Academie, au adus Analelor ei acest giuvaer național. 2) Biografia sântitului Dionisie Romano, episcop de Buzeu, de episcopul Melchisedec. Acest memoriu este bogat în informațiuni despre tóți bărbații contimporani lui Dionisie, și mai ales cuprinde o ochire retrospectivă asupra mișcării literaturii religioșe anterioră lui Dionisie. 3) Altă lucrare meritorie a P. S. Melchisedec, este aceea cu titlul: „Inscripțiunile bisericelor armenesci din Moldova“, prin care se combate otăritor aserțiunea greșită a unora despre vechimea Armenilor în Dacia. 4) Peste puține zile vor apăre și celelalte memoriu, cari tôte apoi vor constitui volumul V, seria II, secțiunea II, din publicațiunile Academiei. Memoriile apărute se vënd separate la librăria Socec, în București.

Dl Carol Scrob, unul din cei mai plăcúți poeți ai noștri din generațiunea mai nouă, a publicat la București o culegere completă a poeziilor sale. Cartea pôrtă titlul: „Poesii complete, de Carol Scrob“, și e un frumos volum de aprópe 400 pagine. Prețul unui

esemplar broșurat e 4 lei, legat foarte elegant 6 lei. Iată aici două strofe din interesanta culegere :

Te-am chemat, dar l'a mea voce
Ai fost surdă — n'ai venit!
Și de-atunci, de dor de lacrimi,
Am îmbătrânit!

Ați me chemi să viu la tine,
Dar îți jur că nu mai pot;
Nu me lasă bătrânețea,
Sunt bătrân... de tot!

Diuaristic. Sub titlul „Pactul social“ va eși dela anul nou la Iași un diar politic, care va apăre în toate zilele de lucru.

C e e n o u ?

Regele României a ținut luni în 13/25 decembrie o cuvântare la clubul militar din București. Cuvântarea, precum aflăm din „Rom.“, a ținut mai bine de o oră, făcând critica celor din urmă manevre de toamnă ale armatei române. Cu o înaltă competență și cu un tact desăvârșit, augustul suveran judecă fiecare moment al acestor manevre, făcând băgările sale de seamă și arătând comandanților partea bună și partea rea a executării, precum și ce ar fi trebuit ei să facă în cutare sau cutare împrejurare. Regele sfârși cuvântarea sa astfel: „Să ne arătăm vrednici de jertfele ce le-a făcut țera pentru armată și să dovedim tuturor, că raqđemul și țărnia noastră e în noi înșine și numai în noi. Așă să ne ajute Dumnezeu!“

Hymen. *Al Iuliu cav. de Puscaru*, fost vice-notar la tribunalul din Caransebeș și mutat în aceeaș calitate la tribunalul din Budapesta, s'a logodit cu dșora Ecaterina Peța, fiica dlui Ioan Peța comerciant de frunte în Caransebeș: actul logodnei fu celebrat de ănsuși Pr. Ssa părintele episcop Ioan Popas. — *Al Vasiliu Pop*, avocat în Aradul nou, ș-a încredințat de soție pe domnișora Sofia Sedan, fiica dlui Nicolae Sedan, proprietar în Făget.

Bal în Bocșa-montană. Tinerimea română din Bocșa-montană va arangia la 6/18 januarie o petrecere însoțită cu danț în favorul reuniunii române de cântări ce are să se înființeze acolo. Balul se va ține în sala mare a otelului „Cerbul de aur“ și în paușă se va juca și „Călușerul“.

Societatea de binefacere Regina Elisabeta. Sămbetă la 8/20 januarie 1883, societatea de binefacere de sub înaltul patronagiu al Maj. Sale reginei României, va da un bal cu tombola în folosul sêracilor, în sala Teatrului Național din București. La acest bal nu se va face nici anul acesta vinderi de flori sau alte obiecte, ci va fi numai tombola, al cărei joc se lasă la buna plăcere a publicului. Mai multe dămne au exprimat dorința d'a asistat de preferință în costum național. Balul va fi onorat cu preșința MM. LL. regele și regina.

Balul Reuniunii femeilor române din Brașov pentru creșterea fetițelor orfane se va da în 11/23 januarie 1883 în sala redutei din cetate. Aflăm din „Gaz. Trans.“, că cea mai mare parte din damele române se vor prezentă la acest bal în costum național. Înregistrăm cu plăcere această frumoșă decisiune a damelor noastre, asigurându-le, că costumul național va redica numai frumșețea fie-căreia și astfel va contribui mult la splendorea balului.

Librărie și tipografie română în Năsăud. Cetim în „Școala Practică“ a dlui V. Petri, că în curând se va deschide în Năsăud pe acțiuni o librărie și tipografie.

Acțiunile sunt subscrise deja și mult în januarie 1883 va avé loc adunarea constituantă. Articlii principali vor fi cărțile și recvisitele de școlă de tot felul.

Necrolog. *Lucreția Tempea n. Ursulescu* a încetat din viață la Lugoș în 14/26 decembrie în al 35-lea an al etății și al 19-lea al căsătoriei sale fericite. O gelesc: consorteles Iosif Tempea, preot gr. or., asesor cons. și profesor de limba și literatura română la archigimnasiul din Lugoș, fiii Liviu, Valeriu, Mariu Vespasian și Letiția; părinții Alesandru Ursulescu, paroc gr. or. și asesor cons. în Lugoș cu soția sa Maria; socrii Teodor Tempea paroc gr. or. în Toracul-mare cu soția sa Maria; cumnații Paul Tempea administrator topopesc al tractului Banat-Comloș cu soția sa Anastasia; cumnatele Eva Popescu preotésă în St.-Mielos; Ecaterina ved. Conda; Ana Marcovicu preotésă în Toracul-mare și Iuliana Bontilla preotésă în Lugoșel.

L o g o g r i f

de Virginia German.

E, li, o, da, u, te, li, ie, run, a, neg, au, oi, ro, ge, re, di, nim, se, lim, den, ga, ran, re, ro, mun, pul, mus, iob, re, gat, re, u.

Din aceste 33 de silabe să se formeze 13 cuvinte ale căror litere inițiale cetite de sus în jos, să dea numele unui părinte a românilor din seculul al XVIII, ier cele finali cetite din jos în sus să dea numele unui veterer erou din munții apuseni.

Însemnătatea cuvintelor :

1) Un termin gramatic. 2) Un titlu câștigat în lupta dela Plevna. 3) Un loc desfătător. 4) Un popor vechiu. 5) Un munte în Tracia. 6) O flóre plăcută. 7) Un model de paciență. 8) Un planet. 9) Un principat eroic. 10) Un nume femeiesc în vocativ. 11) Un nume bărbătesc. 12) Cele mai blânde animale. 13) Un fundător al unei cetăți vechi.

Terminul de deslegare e 12 januarie 1883. Ca totdeuna, și de astă-dată se va sorti o carte între deslegători.

*

Deslegarea logogrifului din nr. 47: „Garibaldi, Es-la, Ortac. Rolin, Gumi, Eres, Ascame, Sarcofag, Agar, Colorado, Heliade, Jug“.

Literele inițiale cetite de sus în jos dau numele: „George Asachi“, ier cele finale cetite din jos în sus: „George Șincai“.

Bine l'au deslegat dămnele și domnișorele: Emilia Onciu n. Ciavoșchi, Iconia Borca, Mariți Lupan, Matilda Popa, Georgina Popa, Eufrosina Popescu, Amalia Crișan, Iosefina Ardelean, Zoe Ȋimbu, Minodora Micșunescu și dnii Nic. Dubleș, B. O. Popescu.

Premiul l'a dobândit dșora Iosefina Ardelean.

Călındarul săptămănei.

Ȋiua sept.	st. v.	st. n.	Numele sănților și sêrbătorile.	Sorele resare	Sorele apune
Duminecă	19	31	Bonifaciu.	8 7	3 59
Luni	20	1	S. M. Ignatie.	8 7	4 —
Martți	21	2	S. M. Iuliana.	8 7	4 2
Mercuri	22	3	M. Anastasia.	8 7	4 4
Joi	23	4	S. 10 Muc. d. Crit.	8 7	4 5
Vineri	24	5	Mța Eugenia.	8 6	4 7
Sămbetă	25	6	(†) Nasc. Dlui I. Crist.	8 5	4 8

Proprietar, redactor respundător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy în Oradea-mare. Strada principală nr. 274.